

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՕՐ

«ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՆՍԱՀՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Է, իսկ մենք՝ չնչին հյուլեններ....»

«Ամեն ազգ առավել քաղաքակիրթ ու կրթված է այնքանով, որքանով ավելի լավ է փիլիսոփայում: Ուստի, պետության համար չկա առավել մեծ բարիք, քան իսկական փիլիսոփաներ ունենալը»:

Դեկարտ

Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում նոյեմբերի 17-ին նշվեց Փիլիսոփայության համաշխարհային օրը: Այս տարի իմաստասիրության տոնը հետաքրքիր զուգադիպությամբ համընկավ Ուսանողների միջազգային օրվան: Մանկավարժական համալսարանում նման ձևաչափի իր նախադեպը չունեցող սիմպոզիումը ի մի էր բերել փիլիսոփայության հիմնախնդիրներով շահագրգիռ մարդկանց: Հանդիսավոր նիստում ելույթ ունեցողները փորձեցին մի քիչ «փիլիսոփայել»՝ տարբեր ձևակերպումներով և տարբեր տեսանկյուններից դիտարկելով աշխարհի հնագույն գիտությունը:

2002 թվականից, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի նախաձեռնությամբ, յուրաքանչյուր տարվա նոյեմբեր ամսվա երրորդ հինգշաբթին նշվում է որպես փիլիսոփայության համաշխարհային օր:

Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանը, ՀՊՄՀ մետափիլիսոփայության, փոխակերպման տրամաբանության և փաստարկման տեսության միջազգային գիտահետազոտական ինստիտուտը, համագործակցելով Փիլիսոփայության միջազգային ակադեմիայի, Հայոց փիլիսոփայական ակադեմիայի և Հայաստանում Ֆրանսիական համալսարանի հիմնադրամի հետ, կազմակերպել էր «Փիլիսոփայության համաշխարհային օրը Հայաստանում» թեմայով երկօրյա սիմպոզիում:

Տրամաբանության, տեսական և գործնական փիլիսոփայության, մշակութաբանության ամբիոնի վարիչի պաշտոնակատար Հասմիկ Հովհաննիսյանը շնորհավորելով բոլորին Փիլիսոփայության համաշխարհային օրվա կապակցությամբ՝ ասաց. *«Փիլիսոփայության համաշխարհային օրը ողջ մարդկության տոնն է, քանի որ իմաստասիրությունն ընդամենը մասնագիտություն չէ: Մարդը փիլիսոփայում էր շատ ավելի վաղ, քան ինքը կարող էր գիտակցել, որ փիլիսոփայում է և շատ ավելի վաղ, քան ստեղծվել է փիլիսոփայությունը որպես աշխարհի ու մարդու մասին մարդկային խորհրդածություններն ուսումնասիրող երևույթ»:*

20-րդ դարի հայ աշխարհահռչակ փիլիսոփա, տրամաբան, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Փիլիսոփայության միջազգային եւ հայոց փիլիսոփայական ակադեմիաների պրեզիդենտ, Մշակույթի համաշխարհային ակադեմիայի ցմահ անդամ /Մեծ Բրիտանիա/ և տասնյակ այլ երկրների ակադեմիաների անդամ, ավելի քան յոթ տասնյակ մենագրությունների, 200 հոդվածների, լեզվաբանական լրացության, փոխակերպման տրամաբանության, բազմատրամաբանության հայեցակարգերի հեղինակ, Փաստարկման երևանյան դպրոցի հիմնադիր և ղեկավար Գեորգ Բրուսյանն իր ելույթում անդրադարձավ փիլիսոփայությանը, իմաստասիրությանն ու կյանքին: Հիշելով փիլիսոփայության մեծերի թևավոր մտքեր դարձած փիլիսոփայական խորհրդածությունները՝ նա անթաքույց հպարտությամբ ներկայացրեց հայ փիլիսոփայական դպրոցի ստեղծումն ու զարգացման ուղին, հաջողություններն ու ձեռքբերումները:

«Փիլիսոփայությունն անսահման, ընդգրկուն մի մեծություն է, և մենք չնչին հյուլեններ ենք, որ բավարարվում ենք այս կամ այն դրույթով: Ոչ ոք չի ծնվում որպես փիլիսոփա, բայց բոլորն էլ փիլիսոփայում են: Բոլորը վիճում են իմաստության մասին, կարծիքներ հայտնում, կան մարդիկ, ովքեր չեն ընդունում փիլիսոփայությունը, բայց այստեղ ի հայտ է գալիս շատ հետաքրքիր մի բան, փիլիսոփայության հերքումը հենց ինքն արդեն փիլիսոփայությունն է»:

ուզենք թե չուզենք, պետք է փիլիսոփայենք, մենք չենք կարող դրանից խուսափել» - ավելացրեց աշխարհահռչակ փիլիսոփան:

Անդրադառնալով փիլիսոփայության հիմնական հարցերից մեկին՝ «ինչ է փիլիսոփայությունը», Գեորգ Բրուստյանը մեջբերեց նշանավոր փիլիսոփայի խոսքերը. «Փիլիսոփայությունը Մֆինքս է՝ Մոնա Լիզայի ժպիտով. նրա ժպիտը դուրսում է բոլորին, իսկ գաղտնիքները մնում են չլուծված» ապա դիմեց Դեկարտին. «Ամեն ազգ առավել քաղաքակիրթ ու կրթված է այնքանով, որքանով ավելի լավ է փիլիսոփայում: Ուստի, պետության համար չկա առավել մեծ բարիք, քան իսկական փիլիսոփաներ ունենալը»: Բրուստյանը կոչ արեց ներկաներին՝ սիրեք փիլիսոփայությունը, և հավատացնում եմ, որ այն ձեզ կրկնակի կսիրի:

Ըստ ՀՀ կրթության և գիտության փոխնախարար, մանկավարժական համալսարանի կառավարման խորհրդի անդամ Մանուկ Մկրտչյանի՝ լավ կլինի եթե ուսանողները նվիրվեն հայ փիլիսոփայական մտքին՝ մասնավորապես արստրակտ փիլիսոփայությանը, և Հայաստանը դարձնեն փիլիսոփայության կենտրոն: Նա պատահական չհամարեց, որ փիլիսոփայության համաշխարհային օրը նշվում է հենց Մանկավարժական համալսարանում: «Մանկավարժական համալսարանը պետք է լինի առաջատար բուհը Հայաստանում և առաջնակարգ մանկավարժական բուհ ողջ աշխարհում: Դա պետք է դառնա բոլորիս գործունեության հիմնական սկզբունքը», - ընդգծեց նա:

ՀՊՄՀ ռեկտոր, պրոֆեսոր Ռուբեն Միրզախանյանը ոչ միայն գնահատում, նպաստում ու աջակցում է հայ իրականության մեջ փիլիսոփայական մտքի զարգացմանը, համալսարանում փիլիսոփայությունը նոր հիմքերի վրա դնելու գործին, այլև վերջինիս ջանքերով 2011 թվականին համալսարանում հիմնադրվեց տրամաբանության, տեսական և գործնական փիլիսոփայության, մշակութաբանության ամբիոնը: «Մոտ ապագայում լույս է տեսնելու փիլիսոփայության առաջին միջազգային ամսագիրը, իսկ 2012 թվականին նախատեսվում է անցկացնել միջազգային կոնգրես: Փիլիսոփայական գիտության զարգացումը, նրա դասավանդման նոր որակը, նոր մակարդակը կնպաստեն մեր երկրում որակյալ մանկավարժական կադրերի պատրաստմանը», - ասաց ռեկտորը:

Հայաստանում Ֆրանսիական համալսարանի հիմնադրամի ռեկտոր, իրվաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ժոել լը Մորգելեկն ընդգծեց, թե շատ կարևոր է այն, որ սիմպոզիումն անց է կացվում համալսարանում, որովհետև հենց այս բուհն է Հայաստանում պատրաստում ամենատարբեր մասնագիտության ուսուցիչներ: «Ուսուցման և դատողությունների այդ բարձր մթնոլորտում սովորելով, ձեր ուսանողներն անպայման կգտնեն իրենց ուրույն տեղը հասարակության մեջ: Դուք պատրաստում եք ուսանողներ, ովքեր պետք է լինեն վաղվա մեր քաղաքացիները. սա ուսուցչի մեծագույն առաքելությունն է», - ասաց Մորգելեկը:

Այնուհետև ներկաներին սփյուռքահայ փիլիսոփաների անունից շնորհավորեց Զիկագոյի /Նյու-Յորք/, Բեյրութի ամերիկյան համալսարանի պրոֆեսոր, փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր Սեդա Դադոյանը: Նա խոսեց ՄԱԿ-ի, ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի որոշման մարդասիրական փիլիսոփայական սկզբունքների մասին. «Այսօր ազատ խոսքի և մտածումի օր է, - ասաց բանախոսը: - Մենք պետք է հայացնենք փիլիսոփայական գաղափարները կրթական, մշակութային, ընկերային և այլ մակարդակների վրա: Իդեալները շատ հեռու են իրականությունից, սա պարադոքս է, իսկ պարադոքսը կլուծվի, եթե մենք մոտենանք մեր իդեալներին: Պետք է պատրաստ լինենք հրաժարնելու հին կաղապարներից: Մենք հավատում ենք խաղաղ մարդկության իդեալներին, տրամաբանությամբ և խղճի օգնությամբ կհասնենք դրանց»:

Սիմպոզիումին ներկա էին Մանկավարժական, Հայ-Ֆրանսիական, Հայաստանում Ամերիկյան համալսարանների ու այլ բուհերի դասախոսներ և ուսանողներ: Փիլիսոփայության համաշխարհային օրվան նվիրված սիմպոզիումի բացման պաշտոնական արարողությունն

ամփոփվեց տոնական համերգով, որին մասնակցեց նաև «Մանկավարժական համալսարանի Գարի Քյոսայանի ջազ քառյակ»-ը:

Այնուհետև նոյեմբերի 18-ին, սիմպոզիումի շրջանակներում, Մանկավարժական համալսարանի հինգ սրահներում տեղի ունեցավ «Ինչպիսին եմ տեսնում 21-րդ դարի փիլիսոփայությունը», «Փիլիսոփայություն, գաղափարախոսություն, քաղաքականություն և կառավարում», «Շախմատը և փիլիսոփայությունը», «Փոխակերպական տրամաբանության մեթոդաբանական հնարավորությունները» և «Փիլիսոփայություն բոլորի համար» թեմաներով զեկուցումներ, որոնց շուրջ ծավալվեցին հետաքրքիր բանավեճեր և քննարկումներ:

Ուշագրավ է այն փաստը, որ սիմպոզիումի աշխատանքներին մասնակցում էին Երևանի տարբեր բուհերի փիլիսոփաներ:

Սիմպոզիումը եզրափակվեց Ուսանողության միջազգային օրվա կապակցությամբ Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական, Երևանի պետական, Մխիթար Հերացու անվան բժշկական, Հայաստանում ֆրանսիական, Վալերի Բրյուսովի անվան լեզվաբանական, Հայ-սլավոնական, Ճարտարագիտական համալսարանների ինտելեկտուալ թիմերի մասնակցությամբ կայացած փիլիսոփայական թեմատիկայով ուսանողական խաղ-վիկտորինայով /Brain-Ring/: Սա առաջին նման թեմատիկայով մասշտաբային խաղ-վիկտորինան էր: Հաղթող թիմը ընկերական հանդիպում կունենա ԵՊՀ փիլիսոփայության և հոգեբանության ֆակուլտետի թիմի հետ:

Այսպիսով մի նոր հիմք դրվեց հայաստանյան բուհերի փիլիսոփայական կենտրոնների համագործակցության համար, ինչը կնպաստի միասնական հայկական փիլիսոփայական դաշտի ստեղծմանը:

«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ», 30 նոյեմբերի, 2012թ., № 16 (913)